

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Споживчі настрої впали до найнижчого за останні два роки рівня

У вересні 2005 року індекс споживчих настроїв в Україні становив 95,5, що на 9,7 пункту менше за значення, зафіксоване під час попереднього опитування у червні. Погіршення було зумовлено передусім різким збільшенням негативних економічних очікувань громадян, зокрема короткострокових. Схильність до споживання продовжує зростати. Найбільшою мірою настрої погіршилися серед киян і мешканців західних областей. Найвищі інфляційні очікування зафіксовано серед споживачів старшого віку

На споживчу поведінку впливає політичний чинник

Упродовж III кварталу 2005 року індекс споживчих настроїв (ІСН) в Україні зменшився на 9,7 пункту до 95,5 – найнижчого значення за два останні роки. Уперше від початку 2004 року ІСН опустився нижче позначки у 100 пунктів, що вказує на те, що серед українських громадян знову почали переважати негативні споживчі настрої. На нашу думку, різке погіршення споживчих настроїв сталося передусім внаслідок невиправдання високих очікувань громадян, що сформувалися після Помаранчевої революції. Розчарування посилюється на початку вересня через різке погіршення політичної ситуації в Україні внаслідок відставки уряду Юлії Тимошенко та розколу “помаранчевої” коаліції.

Зросла схильність робити великі купівлі

У III кварталі відбулося суттєве посилення негативних економічних очікувань. Індекс економічних очікувань (ІЕО) у вересні становив 95,5, що на 12,9 пункту нижче за

Значення індексів

Індекс споживчих настроїв (ІСН)	95,5 (-9,7)
Індекс поточного становища (ІПС)	95,5 (-5,0)
Індекс економічних очікувань (ІЕО)	95,5 (-12,9)
Індекс очікуваної динаміки безробіття (ІОДБ)	117,7 (+6,7)
Індекс інфляційних очікувань (ІІО)	187,2 (+5,0)

Джерела: GfK–USM, МЦПД

значення, зафіксоване у червні. Найбільшою мірою погіршилися короткострокові економічні очікування: відповідний індекс х3 впродовж трьох місяців знизився на 24,2 пункту до 86,6. Індекс поточного становища (ІПС) за цей період зменшився на 5 пунктів до 95,5.

Попри суттєве погіршення економічних очікувань схильність українців робити великі купівлі зросла: відповідний індекс х5 упродовж кварталу збільшився на 1,6 пункту до нового рекорду у 107,9. Як і раніше, зростання схильності до споживання відбувається внаслідок збільшення доходів громадян і високих інфляційних очікувань.

Очікування інфляції та безробіття зросли до рекордних значень

Упродовж III кварталу 2005 року індекс інфляційних очікувань (ІІО) збільшився ще на 5 пунктів до 187,2 – найвищого значення за п'ять років. Очікування громадян щодо динаміки безробіття також погіршилися. У вересні індекс очікуваної динаміки безробіття (ІОДБ) сягнув найвищого за останні два роки значення – 117,7.

Найбільшою мірою споживчі настрої погіршилися у Західному регіоні, де ІСН упродовж кварталу втратив 22,9 пункту й опустився до 99,1. Утім, у цьому регіоні споживчі настрої ліпші, ніж у середньому по Україні. Найгірші настрої зафіксовано у Києві та у Східному регіоні. У Києві ІСН зменшився на 18,2 пункту до 87,5, а на Сході – на 7,2 пункту до 89,2.

Споживчі настрої погіршилися серед представників усіх дохідних і вікових груп. Наразі економічні очікування громадян із

середніми доходами близькі до очікувань незаможних споживачів. ІЕО громадян із середніми доходами у вересні становив 93,1, а громадян із низькими доходами – 91,8. Найвищі інфляційні очікування зафіксовано серед громадян старшої вікової групи: відповідний ІІО становив 190,4 і був найвищим за останні п'ять років. Водночас опитування не зафіксувало суттєвої різниці в інфляційних очікуваннях представників різних дохідних груп.

Як визначають індекси?

Індекс споживчих настроїв в Україні визначають на підставі вибіркового обстеження домашніх господарств країни. Під час дослідження опитують 1000 осіб віком від 15 до 59 років. Цю вікову групу, яка становить 61,3% всього населення України, вважають найактивнішою частиною споживачів. Вибірка репрезентативна за статтю та віком, враховує міське та сільське населення й величину населеного пункту. Статистичне відхилення не перевищує 3,2%.

Значення індексів можуть змінюватися в межах від 0 до 200. Значення дорівнює 200 у тому разі, якщо всі громадяни позитивно оцінюють економічну ситуацію. Індекс дорівнює 100 тоді, коли частки позитивних і негативних оцінок однакові. Значення індексу менше за 100 означає, що в суспільстві переважають негативні оцінки. ■

Докладніше про аналіз майбутньої поведінки українських споживачів читайте у публікації “Споживчі настрої”. Якщо ви хочете стати її передплатником, будь ласка, звертайтеся до Андрія Старинського за телефоном (044) 484-4410 або електронною поштою marketing@icps.kiev.ua. Ви також можете оформити замовлення на публікацію через <http://www.icps.kiev.ua/subscribe/>.

За додатковою інформацією щодо дослідження очікувань українських домогосподарств звертайтеся, будь ласка, до Євгенії Ахтирко за телефоном (044) 484-4403 або електронною поштою eakhtyrko@icps.kiev.ua.

ЄС прагне виробити сприятливішу політику щодо іноземних економічних мігрантів

У ЄС розгорнуто дебати щодо трудової міграції з інших країн. Політики й урядовці розмірковують над тим, як перетворити потік нелегальної міграції на контрольований чинник зростання економіки ЄС. Першим кроком має стати узгодження міграційної політики країн – членів Європейського Союзу. Якщо результату буде досягнуто, це може позитивно позначитися на українцях, які шукають роботу в ЄС

У Європейському Союзі відбувається активна дискусія навколо політики щодо економічної міграції. З одного боку, необмежена кількість мігрантів становить соціально-економічну загрозу для суспільств країн-членів. З іншого, дешева робоча сила сприяє сталому економічному зростанню в Євросоюзі. У жовтні 2005 року у Європейському парламенті було представлено звіт з економічної міграції депутата від Німеччини Еви Клампт, у якому висловлено дуже прогресивні пропозиції щодо регулювання економічної міграції. Пані Клампт зазначила позитивність економічної міграції і наголосила на "потребі вироблення спільної імміграційної політики, з тим щоб припинити експлуатувати (нелегальних) працівників". Проте парламент ухвалив проект звіту із суттєвими поправками, які усували такі контроверсійні пункти, як запровадження для іммігрантів системи відкритих дозволів на роботу в ЄС (на кшталт "зелених карт") і масову легалізацію нелегальних мігрантів. Утім, Європарламент відіграє лише консультативну роль у питаннях міграції.

У ЄС розуміють, що за умови старіння населення в країнах-членах економічна міграція працівників з інших країн є необхідною умовою підтримки економічного зростання. За даними Європейської Комісії, у ЄС від 7% до 16% ВВП виробляють нелегальні мігранти, щорічний приплив яких вимірюється більш як шестизначними цифрами.

Хоча міграційна політика країн-членів перейшла до компетенції ЄС ще 1999 року, досі бракує спільної європейської політики: правила прийняття іноземних робочих мігрантів країнами-членами суттєво різняться, що створює неабиякі адміністративні труднощі і для мігрантів, які шукають роботу в ЄС, і для працедавців, які шукають робочу силу за кордоном. У січні 2005 року Європейська Комісія видала зелену книгу "Щодо підходу ЄС в управлінні економічною міграцією" для започаткування відкритих дебатів, як найкраще регулювати в'їзд і проживання економічних мігрантів. У червні Рада міністрів Євросоюзу ухвалила рішення про те, що мають бути вироблені рамки на рівні

ЄС, які встановлювали б спільні принципи, але водночас залишили б країнам-членам їхні права у регулюванні міграції.

До кінця 2005 року Європейська Комісія має розробити "дорожню карту", яка встановлювала б універсальні правові рамки щодо мінімальних стандартів захисту прав робочих мігрантів. Дискусія точиться навколо трьох питань:

- вироблення мінімальних стандартів прийняття мігрантів і збільшення їхнього припливу;
- ступеня гнучкості прийняття робочих мігрантів (прийняття усіх фахівців чи лише тих, на яких є високий попит в ЄС);
- узгодження імміграційних процедур і соціальної інтеграції трудових мігрантів.

На початку листопада Європейська Комісія запропонувала запровадити систему "зелених карт". Видані в одній країні ЄС "зелені карти" (на кшталт тих, що діють у США) дозволили б працювати на території усього ЄС незалежно від галузі чи працедавця. Таким чином, "зелена карта" має надавати постійний дозвіл на працю висококваліфікованим працівникам, а система тимчасових дозволів діяла б для низькокваліфікованих трудових мігрантів. Це, на думку Комісії, скоротить кількість нелегальних мігрантів.

Результати європейської дискусії неодмінно позначаться на українських громадянах, які працюють в ЄС. Нова політика ЄС обіцяє полегшення отримання роботи окремими категоріями фахівців і пришвидшення процедури працевлаштування в цілому. У країнах Євросоюзу, за середніми оцінками українських експертів, працюють 1,5–2 млн. працівників з України. Особливо велика частина мігрантів перебувають у Італії, Португалії, Іспанії, Польщі, Чехії та Греції. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Наталі Шаповалової за телефоном (044) 484-4400 та електронною поштою nshapovalova@icps.kiev.ua.

Успішний продаж "Криворіжсталі" має стати поштовхом до розвитку урядових процедур

Продаж 93,02% акцій комбінату "Криворіжсталь" приніс Українській державі безпрецедентні доходи від приватизації. Однак спроможність уряду використати ці гроші у стратегічно ефективний спосіб викликає великі сумніви.

Різні організації, міністри та політичні сили вносять свої пропозиції щодо використання отриманих грошей: від реструктуризації та скорочення зовнішнього боргу до викупу раніше приватизованих підприємств, від роздавання населенню до розвитку науки та високих технологій. Однак ніхто не пропонує чіткого та якісного плану, обмежуючись декларативними цілями.

Велика проблема нинішньої ситуації полягає в тому, що потрібно вирішити не просто завдання витрачання додаткових коштів, а й завдання впровадження якісного нового інструментарію для забезпечення ефективного витрачання таких надходжень відповідно до стратегічних цілей, що стоять перед Україною. Потрібен перехід від реактивного (у відповідь на потреби минулого) на стратегічне (спрямоване у майбутнє) мислення під час планування державних витрат.

Завдання використання надходжень від продажу "Криворіжсталі" може стати поштовхом до докорінної зміни підходів і розвитку системи стратегічного планування в уряді. У іншому разі ці кошти не принесуть сталих позитивних зрушень. На жаль, кількість потенційних об'єктів приватизації (а відповідно і шансів для проривів у соціально-економічному розвитку) обмежена.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Олексія Блінова за телефоном (044) 484-4400 та електронною поштою oblinov@icps.kiev.ua.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044) 484-4410, факс: (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою: <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.